

Camí dels Horts Vells d'Albarca

Parc natural de la Península de Llevant

**Govern
de les Illes Balears**

Obra Social "la Caixa"

CATALÀ

Camí dels Horts Vells d'Albarca

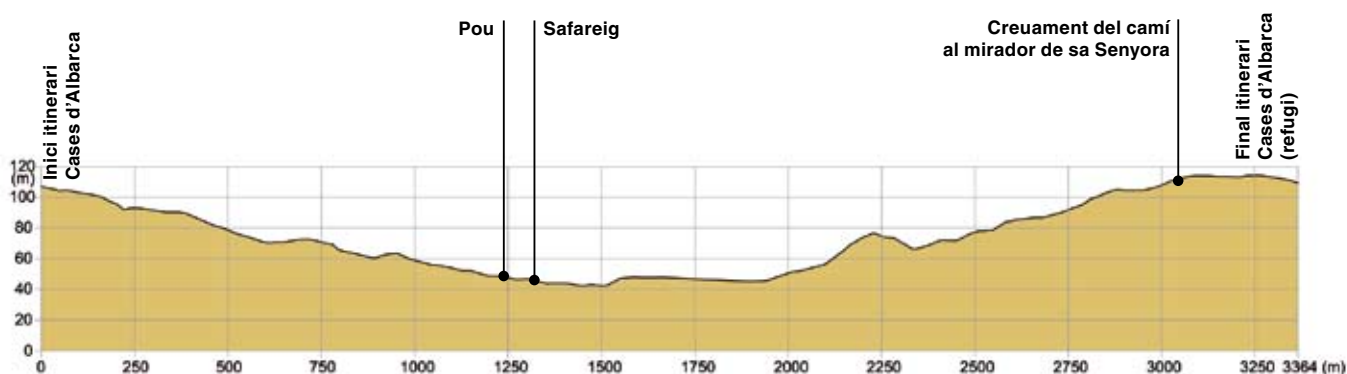
Parc natural de la Península de Llevant

L'itinerari dels Horts Vells d'Albarca és molt especial per diverses raons: ofereix l'oportunitat de passejar dins un dels escassos alzinars que podem trobar actualment dins les finques públiques, permet conèixer els espais dedicats a hort des d'antic de la possessió d'Albarca, i ens descobreix els racons més amagats del torrent des Matzoc abans que arribi a la mar.

Dificultat: baixa

Distància per recórrer: 3,3 quilòmetres

Durada: 60 min

Panoràmica de la garriga florida des del mirador (Foto: Álvaro Román)

1. Les cases d'Albarca

El camí comença vora les cases d'Albarca. Aquesta possessió mallorquina, comprada pel Govern de les Illes Balears l'any 2000, comprèn entre altres edificacions la casa dels senyors, avui dia habilitada com a refugi, i la casa dels amos, a més de les païses, les solls, la tafona i els sestadors.

Entre les dues cases principals unides per uns arcs que funcionen com a canalitzacions d'aigua, hi ha un passadís al final del qual, girant cap a la dreta, s'inicia el camí de baixada als Horts Vells.

Les cases d'Albarca (Foto: Gerard Bravo)

2. L'alzinar d'Albarca i el torrent des Matzoc

Seguint el camí dels Horts Vells entrem en un alzinar ombrívol i humit, que conforma un dels ambients més diferenciats del Parc natural.

Els humans han emprat els alzinars com a font de recursos durant segles, per obtenir fusta, carbó i calç, i també com a espai per a l'alimentació del ramat (porcs, ovelles, cabres, egües i bous).

L'aprofitament continuat dels alzinars que han fet els llenyaters, carboners, calciners, i pastors amb els seus ramats, ha comportat un conjunt d'alteracions en la seva extensió, l'aspecte i les espècies que s'hi fan. El bosc atapeït s'ha transformat en petits bosquets d'alzines corpulentes o deveses, amb poques plantes herbàcies a sota.

Dins l'alzinar podeu trobar arbusts grans, com l'arbocera (*Arbutus unedo*) i la mata (*Pistacia lentiscus*), i d'altres més petits com el cirerer de Betlem (*Ruscus*

Arbocera en fruit
(Foto: Salvador Brunet de Arriba)

Alzinar d'Albarca (Foto: Josep Rullan)

aculeatus) i el matapoll (*Daphne gnidium*). Les lianes, com l'heura (*Hedera helix*) i el xuclamel (*Lonicera implexa*), s'enfilen pels arbres buscant la llum, mentre que altres plantes, com el pa porcí (*Cyclamen balearicum*) i la rapa de frare (*Arisarum vulgare*), viuen en condicions d'ombra. Aprofitau per escoltar els sons dels ocells que habiten aquest indret, com el ferrerico (*Parus major*), el pinçà (*Fringilla coelebs*) i el mussol (*Otus scops*). Durant la tardor i l'hivern podreu veure tords (*Turdus philomelos*) i ropits (*Erithacus rubecula*).

L'alzinar d'Albarca està envoltat de conreus, bardisses i garriga, i per això és ric en espècies de mamífers terrestres com la geneta (*Genetta genetta*), l'eriçó (*Atelerix algirus*) i la rata cellarda (*Eliomys quercinus*). Dins l'alzinar transcorre el torrent des Matzoc, al qual s'apropa el camí de tant en tant. El terreny que recorre el torrent és molt permeable, i això fa que l'aigua s'infiltri. Així, el subsòl del torrent manté la humitat necessària per a les alzines i els alocs o àlics (*Vitex agnus-castus*), arbusts protegits que flanquegen el llit del torrent. Contenen que les flors dels alocs, de color violeta i molt oloroses, eren emprades antigament pels ermitans en infusions per fer minvar els desitjos sexuals.

Prop del torrent potser sentireu el passaforadí (*Troglodytes troglodytes*), el caçamosques (*Muscicapa striata*) o el busqueret capnegre (*Sylvia melanocephala*).

Busqueret capnegre
(Dibuix: Cati Artigues)

Ferrerico
(Dibuix: Cati Artigues)

3. Els Horts Vells i el safareig

El garballó i la canyaferla, espècies protagonistes en la flora del Parc (Foto: Gerard Bravo)

(*Carduelis cannabina*), l'exòtic puput (*Upupa epops*) amb la seva característica cresta, la mèrlera (*Turdus merula*), l'oronella (*Hirundo rustica*), visitant estival de coa forcada; l'acolorida cadenera (*Carduelis carduelis*), menjant llavors sobre els cards i el gafarró (*Serinus serinus*) de colors grocs ben vistosos.

D'entre les plantes de la contrada destaca la canyaferla (*Ferula communis*), molt vistosa quan floreix, a partir de maig. Aquesta planta està lligada a les tradicions de la comarca, ja que els dimonis d'Artà duen troncs de canyaferla en els balls de les festes de Sant Antoni.

Passat l'alzinar, l'itinerari transcorre per la zona coneguda com els Horts Vells. En aquesta zona, les oliveres s'escampen entre els cultius de cereals destinats a l'aliment del ramat oví.

Antigament es treballava aquest espai com a horta aprofitant l'accessibilitat de l'aigua. De fet, poc després de deixar l'alzinar hi ha un pou, i un poc més endavant queda a la dreta el safareig on s'emmagatzema l'aigua de rec. Aquest safareig és també un bon punt per a l'abastament d'aigua per a la fauna.

Fent camí, podem trobar ocells com el coa-roja de barraca (*Phoenicurus ochruros*), present a l'hivern caçant insectes entre les pedres; la sól·lera (*Emberiza calandra*) i l'hortolà de coll negre (*Emberiza cirrus*), cantant a les parts més altes dels ullastres; el passerell de pit vermellenc

Deixam a la dreta la tanca i el camí que comunica amb la finca privada de sa Cova i pujam un pendent que voreja camps de conreu i carritxeres, fins arribar a un punt elevat que proporciona vistes molt àmplies fins a la mar. Des del mirador, la panoràmica s'obre i podem observar sa Talaia Moreia.

Seguint l'itinerari, es pot veure una antiga pedrera, d'on conten que es va extreure tota la pedra necessària per a la construcció de les cases d'Albarca. En arribar al camí ample, podem prendre cap a l'esquerra, iniciant un ascens continuat que es dirigeix cap a les cases d'Albarca. Si volguéssim anar a s'Arenalet des Verger, hauríem d'agafar el camí cap a la dreta.

Sa Talaia Moreia (Foto: Gerard Bravo)

4. El forn de calç

L'itinerari segueix deixant a la dreta una vall coneguda com el Corral des Tabac. El topònim recorda la relació que aquesta zona va mantenir amb el contraban durant dècades.

A la vora del camí trobam també un forn de calç en un estat de conservació prou satisfactori.

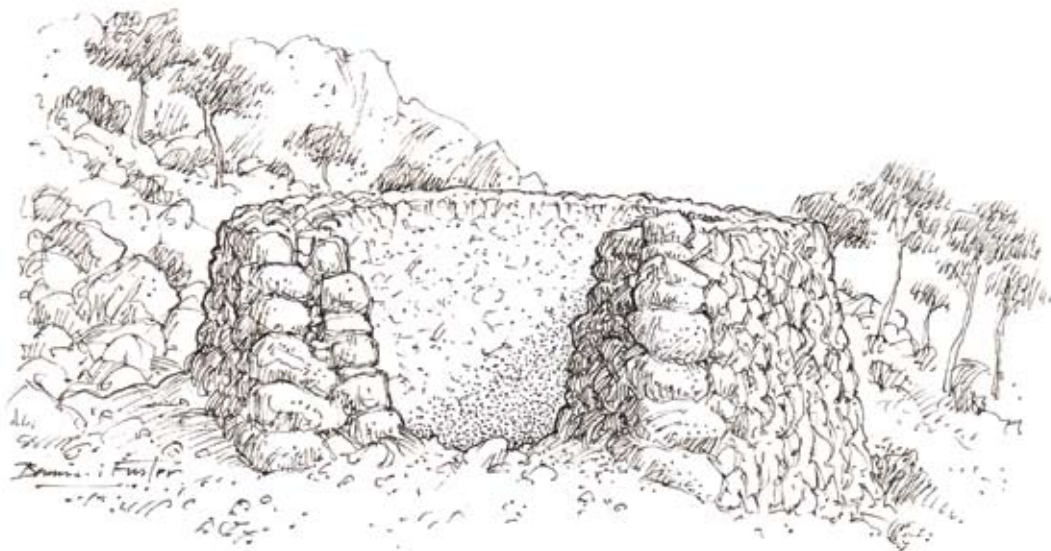
Per a què servia la calç i com funcionava un forn de calç?

La calç va ser des de fa 3.000 anys i fins que fou substituïda pel ciment (des del segle XIX, però sobretot després de la Guerra Civil) el conglomerat més emprat per unir i protegir els materials. A més, la calç es feia servir per emblanquinar, desinfectar i ensulfatar les plantes contra les plagues.

La calç es produïa a forns de pedra de planta circular i secció normalment cònica, sovint excavats en el pendent.

Les pedres s'apilaven formant una volta a l'interior del forn, i es coïen a 900-1.000°C. A la part inferior es deixava una finestra o "boca" per introduir-hi la llenya. La cocció podia durar des d'unes hores a 15 dies, segons les dimensions del forn.

Un cop calcinades les pedres, es desmuntava la volta a cops de pic, i les pedres es desfeien en terrossos de calç viva.

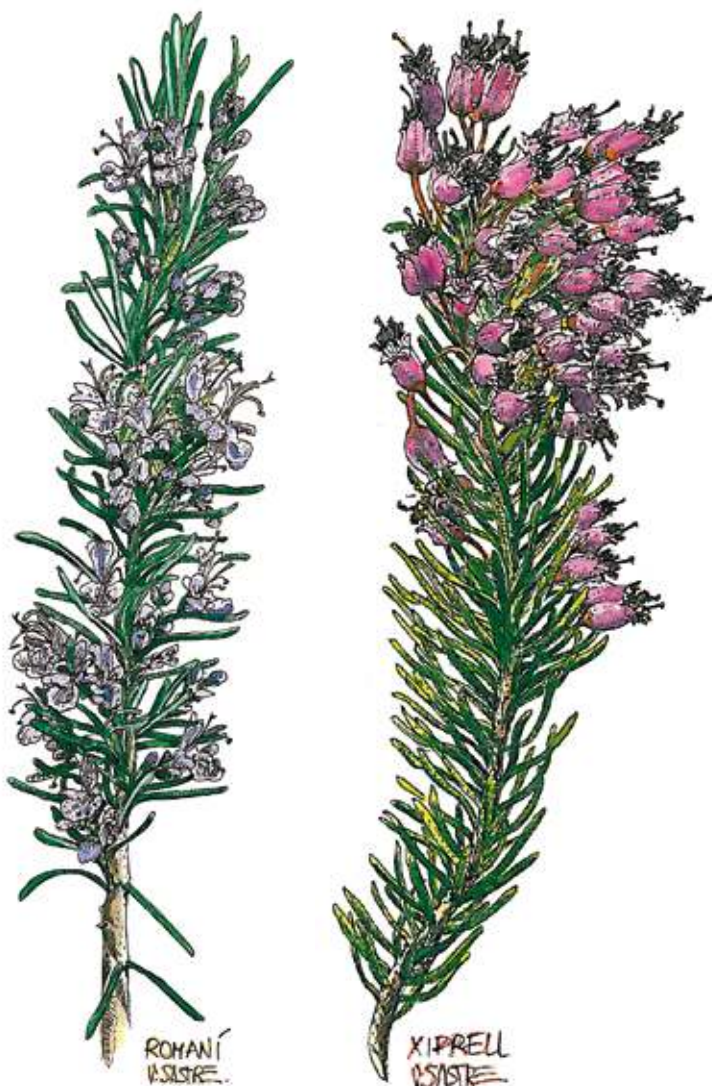
Estructura d'un forn de calç (Dibuix: Bonnín i Fuster)

D'on treien el combustible per al forn de calç?

Com a combustible s'emprava la llenya que s'obtenia de desbrossar el bosc. En un forn es podien cremar de 700 a 1.800 feixos de llenya, de 30 a 40 kg cada un, per obtenir més de 20 tones de calç. L'aprofitament de la llenya i vegetació evitava el risc d'incendis.

Així doncs, el forn de calç d'aquest itinerari és una prova que en el passat els voltants del forn varen ser boscos. Els incendis reiterats i els aprofitaments forestals excessius en varen reduir l'extensió fins l'actual.

5. La tornada a Albarca

El camí de tornada ens mostra espècies que fins ara no havíem pogut observar, com el romaní (*Rosmarinus officinalis*), el xiprell (*Erica multiflora*) i l'estepa llimonenca (*Cystus monspeliensis*), així com d'altres espècies que ja havíem vist vora els camps conreats dels Horts Vells (pins, ullastres, canyaferles).

Si quedau fins el capvespre, a les proximitats de les cases d'Albarca podreu veure dues espècies de ratapinyades: la comuna (*Pipistrellus pipistrellus*), petita, que prefereix els llocs humanitzats, i la ratapinyada de coa llarga (*Tadarida teniotis*), molt més gran, que sol refugiar-se a les encletxes dels penyals.

Romaní i xiprell (Dibuix: Vicenç Sastre)

Alçada (m)
0-49
50-99
100-149
150-199

